geldt, komt de naam zuster alleen aan de orde als de *onderlinge betrekking* moet worden uitgedrukt; nooit als aanwijzing van haar taak of als titel.

Op grond hiervan nu moet onder Protestantsche Christenen het gebruik van den *zuster*-titel voor de qualiteit van ziekenverpleegster stellig *ontraden* worden. In dien zin hoort het gebruik van den zusternaam onder ons niet thuis. Het eigenlijke zusterschap wordt er geheel in gemist. Het woord *zuster* wordt op die wijs ontzield, tot een soort ordenaam gemaakt, en overgenomen uit geheel andere kringen, die leven uit geheel andere beginselen.

Dat vrouwen, die weten overgezet te zijn uit den dood in het leven, en saâm uit God geboren te zijn, elkander als zusters in Christus begroeten, en om Christus wille als zusters liefhebben, is uitnemend; maar qualiteit of titel mag nooit in den zusternaam worden gezocht.

Alleen bij de oppervlakkigheid en de geestelijke ondiepheid van alle Practicisme was het dan ook mogelijk, dat desniettemin deze zusternaam er zoo vlot bij ons inging, en op zoo onnadenkende wijze ook door de Protestantsche gelooviger hier te lande werd overgenomen.

Eeredienst.

LXIV.

Liturgisch kan de predicatie ingeleid worden door *gezang* en door *gebed*. Over beide daarom een kort woord, en dan natuurlijk uitsluitend in dit verband.

Als men uit het meer objectieve deel van den Dienst tot het meer subjectieve overgaat, is het gemeentegezang als overgang alleszins op zijn plaats.

Meer *objectief*, meer voorwerpelijk noemen we al wat in den Dienst aan de predicatie voorafgaat, overmits de subjectiviteit van den prediker daarbij niet uitkomt. Geheel dat eerste deel van den Dienst kan, gelijk het in vele kerken dan ook metterdaad het geval is, letterlijk in de liturgie worden voorgeschreven. Zelfs doet de voorganger goed, zoo hij daarbij niets uit eigen denkbeelden inlascht. Dit geheel objectieve geeft den machtigsten indruk van de tegenwoordigheid des Heeren in zijn gemeente; het stemt tot rust, tot kalmte; het geeft het besef van eenheid met alle andere kerken; en laat juist deswege de persoonlijkheid van den dienaar geheel op den achtergrond treden.

Zoodra het daarentegen aan de predicatie toekomt, verandert dit. Tenzij er *Postillen* gelezen worden, moet hier de prediker uitkomen met vrucht van eigen studie, eigen geestelijke ervaring, eigen gemeenschap met zijn Heiland, en daarom met een *eigen* woord.

Er is hier dus een overgang van het ééne welbegrensde deel van den Dienst tot het andere, en beide deze deelen hebben een eigen karakter, weshalve het helderheid bevordert, zoo dit ook in den gang van den Dienst scherp en duidelijk uitkomt. De Dienst wordt zoodoende in twee *bedrijven* gedeeld; en het is goed dat het onderscheid tusschen deze beide en de overgang uit het ééne in het andere gevoeld worde.

Van oudsher poogde men dit daardoor scherp en duidelijk te laten uitkomen, dat de voorganger het eerste, objectieve, deel van den Dienst niet van den kansel leidde. Gelijk nu nog zoomin de heilige Doop als het heilig Avondmaal van den kansel bediend worden, zoo ook liep oudtijds heel dat eerste deel van den Dienst af, zonder dat de Dienaar den kansel beklom. Zoo is het in de Engelsche kerken heden ten dage nog het geval. Ook nog in enkele Luthersche kerken.

De kansel werd dan zijwaarts aangebracht, en voor het front der gemeente was een verheven platform, drie, vier treden hoog, met daarop een lezenaar. De Dienaar ging dan midden op dat platform of voor de lezenaar staan, en op die wijs leidde hij het eerste, objectieve, deel van den Dienst.

Was dan dat eerste deel ten einde gebracht, dan verliet hij dat platform, begaf zich naar den kansel, beklom dien, en begon zóó de predicatie.

Ieder zag en voelde op die wijs het onderscheid.

De lange dienst werd op die manier in tweeën geplitst, en viel daardoor minder lang, juist zooals dit nu nog onder ons het geval is bij de bediening van het heilig Avondmaal.

'sMenschen aandacht is slechts bestand tegen spanning van een zekeren duur. Duurt het langer, dan ontstaat er *over*spanning, die alle aandacht doodt. En nu is niets zoo dienstig, om die vermoeienis van de spanning onzer ziel ter hulpe te komen, dan zekere afwisseling. Dan komt een oogenblik een gevoel van rust over ons, omdat van dat eerste stuk nu het rustpunt is bereikt. Er is een moment dat men vrij is. En daarna keert de ziel zich dan tot vernieuwde aandacht, maar met ververschte kracht en op eenigszins andere wijze.

Bij ons daarentegen beklimt de Dienaar den kansel dadelijk, en blijft heel den langen Dienst door op den kansel staan, tenzij er Doop of Avondmaal is. Geheel de actie heeft dus van den kansel plaats. Het gaat alles aan één stuk door. Altoos dezelfde man, dezelfde stem, dezelfde doorgaande spanning van het luisterend oor. Praelectuur, gebed, predicatie, dankzegging, het is aldoor hetzelfde klankgeluid dat doorruischt.

Voeg daar nu bij dat, om de gallerijen, onze kansels meest zeer hoog zijn, zoodat wie aandachtig luisteren wil, het hoofd eenigszins achterover moet buigen, en dat sommige voorgangers den Dienst twee volle uren rekken, en ge verstaat het, wat onnatuurlijke spanning het geeft, om alzoo twee uren lang, in die houding, aldoor den zin uit die ééne zelfde stem op te vangen. De meesten kunnen dat dan ook niet volhouden. Ze dwalen af. Ze zoeken afleiding. Zelfs zijn er, die er bij inslapen. En juist dat slapen in de kerk is iets, dat men in den beter georganiseerden Dienst van andere kerken *niet* vindt, omdat men daar ook liturgisch met de spanning van het gehoor gerekend heeft.

Eerst kanselen als de predicatie begint, blijft daarom in ons oog een verbetering, waartoe het vroeg of laat ook onder ons komen moet. Alleen zóó is waarlijk de lange duur van den Dienst in tweeën te breken, en het aandachtig volgen van den Dienst gemakkelijker te maken. En ook, alleen op die wijs ontstaat wel wezenlijk de indruk, dat er nu iets anders, dat nu het meer subjectieve deel van den Dienst begint.

Toch verstaan we zeer goed, dat dit niet op eenmaal is te verkrijgen; reeds niet omdat de meeste kerkgebouwen er zich, gelijk ze nu zijn, niet toe leenen. Maar daarom moet er dan ook te meer op aangedrongen, dat althans door den voorganger alles gedaan worde wat wél in zijn macht is, om de eenheid van den dienst te breken en den overgang van het ééne naar het andere deel voelbaar te maken.

Dit doel nu wordt bereikt, zoo hij het eerste deel van den Dienst, als iets dat op zich zelf staat, afsluit, en daarna een oogenblik van stille rust laat intreden. Velen beelden zich in, dat rust voor den prediker geen pas geeft; en dat er geen oogenblik mag zijn, of hij moet iets doen of iets zeggen. Men denkt dat de stem *rusteloos* moet worden gehoord. En juist dát vermoeit zoo, terwijl juist een oogenblik van rust verademing geeft.

En waar op die wijs, door een oogenblik van rust, zekere ontspanning is ingetreden, is dan het Gemeentegezang op zijn plaats, mits ook dit niet gejaagd worde ingezet, maar rustig worde aangekondigd, en zich statig verhefe.

Onder het gemeentegezang abdiceert om zoo te zeggen de Dienaar. *Hij* zwijgt dan en de *gemeente* komt aan het woord. Of ook, zoo hij medezingt, zingt hij mede niet als Dienaar, maar als één van de broederen. Onder het gezang gaat hijzelf in de gemeente op.

Hiermede is niet gezegd, dat het gezang niet óók in de predicatie mag worden ingelascht; maar toch, midden in de predicatie is het gezang veel minder op zijn plaats, en in liturgisch beter georganiseerde kerken dan ook nimmer in gebruik geweest. Doch hierover later.

Voor uit dezen objectieven Dienst tot het subjectieve deel met de predicatie wordt overgegaan, is het gemeentegezang in elk geval op zijn plaats. Ten eerste als overgang, en ten tweede omdat goede keuze het gemeentegezang tevens als middel kan gebruiken, om het gemoed voor de predicatie in den goeden toon te zetten.

Al naar de te volgen predicatie het behoeft, kan het gemeentegezang het gemoed zetten in een toon van aanbidding, van bewondering, van ootmoedigheid, van schuldbesef, van klacht, of van dankzegging enz. Toch is de predicatie niet altoos zóó scherp geteekend, dat die toon te bepalen is. Doch ook dan moet toch het gemeentegezang den overgang maken. De gemeente moet zelve aan het woord komen, en eerst als *zij* uitgesproken heeft, begint de voorganger weer.

Winste is het daarbij, zoo de tekst, waarover de Predicatie zal loopen, vooraf en op hoogst eenvoudige, bloot formeele wijze, kortweg is medegedeeld. Wie na den objectieven Dienst besloten, en een kort oogenblik rust genomen te hebben, op gansch gewone, kalme manier zegt: „Alsnu zal worden overgegaan tot de predicatie, waarvoor ge den tekst leest b.v. in Luk. 4 : 18, in deze woorden, en dan die woorden laat volgen, doet gevoelen dat er nu iets nieuws begint, zegt wat, en deelt mede wat te wachten is. Alle ophef of deftigheid van woorden is hier misplaatst. Geen nieuwsgierigheid trekt af of houdt in spanning. Alle opzet wordt gemeden, alsof men de geloovigen verrassen wil op het laatste oogenblik. De eenvoud komt tot zijn recht.

Voelt nu de gemeente aan die eenvoudige mededeeling van den tekst, waar de predicatie haar heen zal leiden, en volgt daarop een gezang, dat het gemoed in een toon zet, die bij den gekozen tekst past, dan verkrijgt ge een *harmonisch* geheel, dat weldadig aandoet.

Iets waar te meer behoefte aan bestaat, omdat degene die prediken zal, veelal in zekere zenuwspanning verkeert, die pas overgaat als hij goed en wel in de predicatie is. Dit zenuwachtige nu maakt hem onwillekeurig gejaagd, en gelijk het met alle zenuwachtigheid is, ze is aanstekelijk, en deelt zich zoo licht aan het gehoor mede.

Ook uit dit oogpunt is het daarom zoo gewenscht dat de Dienaar niets verzuime dat hem zelven rustig stemmen kan, en juist daardoor de rustige stemming ook bij de gemeente kan bevorderen.

Classe, NIET Gemeente.

Door ons was begrepen, dat de koninklijke gift voor de *Scheurers*vereeniging uit Laar alleen kwam. Thans bericht Ds. Dethmel uit Laar ons, dat het de zendingsgave der geheele Classe was.

Toch blijft ook zoo deze gave een tot navolging uitlokkende proeve van broederlijke mildheid.

Recensiën.

Salomo's Prekiker gerangschikt en verklaard door Ds. J. Kok, predikant te Nijmegen. Kampen. J. H. Kok. 1899—1900.

Niet minder waardeering dan Renkema's verklaring over het boek Job verdient Ds. Kok's keurige studie over *de Prediker*.

De schrijver geeft eerst eene uitvoerige *inleiding*, die u met de zeer uit eenloopende beschouwingen over dit Bijbelboek op de hoogte brengt, en ook Kok's eigen oordeel over de beteekenis er van geeft. Deze inleiding reeds levert overvloedig bewijs, dat de auteur geen arbeid ontzien heeft, om tot recht verstand van dit deel der Heilige Schrift te geraken.

Daarop volgt de *verklaring*, waarbij de inhoud aldus is ingedeeld:

1. *De ellende:* door de ijdelheid der dingen, door de zonden der menschen, enz.
2. *Het geloof:* in Gods bestuur, in Gods gericht.
3. *De dienst:* in de vreeze des Heeren, naar zijne geboden.

Een werk als dit leest men niet in eens door, en ieder verstaat ook, la eene aanprijzing er van volstrekt geene onvoorwaardelijke instemming met de verklaring van elk vers inhoudt; maar onder deze restrictie zou ik van deze uitlegging van *de Prediker* willen zeggen, dat zij in vele opzichten een voortreffelijke arbeid is, wijl de tekst er conscientieus in wordt ontleed en daarna ook weer de saamvatting der gedachten wordt gegeven; wijl de uitlegging geschiedt naar de *analogia fidei* of in overeenstemming met de leer der gansche Heilige Schrift; wijl zij in verband gebracht wordt met het leven van Gods volk, en de schrijver bewijst, wel op de hoogte te zijn met den stand der hedendaagsche wetenschap en die ook tot recht verstand van dit Bijbelboek dienstbaar maakt.

Vinde deze omvangrijke en veelzijdige uitnemende arbeid eene daaraan geëenredigde waardeering! Dan zal onder den zegen des Heeren over dit voor velen zoo duistere boek, gelijk Ds. Kok terecht zegt, een heerlijk licht opgaan en de vreeze des Heeren ongemeen bevorderd worden.

Het boek Job. Voor de gemeente verklaard door W. B. Renkema, bedienaar des Woords te Rijnsburg. Met eene inleiding van Prof. Dr. H. Bavinck. Leiden, D. Donner 1899.

Veel te lang bleef deze zeer te waardeeren arbeid van Ds. Renkema in *de Heraut* onbesproken, waardoor zijn werk de aanbeveling miste, waarop het ten volle aanspraak heeft.

Wij hebben in dit tamelijk lijvig boekdeel (het bevat ruim 300 bladzijden) ten 1e eene schoone *voorrede* van Prof. Bavinck; ten 2e eene uitvoerige en met zorg bewerkte *inleiding*, en ten 3e de *verklaring* van het boek Job.

De schrijver noemt zijne studie eene uitlegging *voor de gemeente*. Welnu, aan de eischen, die men aan zulk een geschrift mag en moet stellen, is m. i. op veelszins uitnemende wijze voldaan.

Zij gaat niet te diep; is zeer duidelijk; wel doordacht; niet neergeschreven, dan nadat met vroegere uitleggingen nauwgezet gerekend was en daarvan uitnemend geprofiteerd was.

Dit is niet de minste verdienste van Ds. Renkema, dat hij den lezer leert wèl te onderscheiden tusschen het ware en het valsche in de redenen van Job en zijne vrienden; dat hij het verschillend karakter dier redenen voelbaar maakt, en aantoont, hoe vele uitspraken somtijds wel waarheid op zich zelve bevatten, maar niet in het verband, waarin zij voorkomen. Wij danken den schrijver zeer voor zijn arbeid.

Nu Hutchesons praktikale verklaring verouderd en zeldzamer wordt, is eene uitlegging als deze, in taal, stijl en uiterlijk passend voor onzen tijd, zeer op prijs te stellen.

Vinde zij vele lezers en bevordere zij de kennis van het heerlijke boek van Job, welks strekking Ds. Renkema zoo schoon aldus aangeeft:

Het troost de vromen in hun lijden; het wekt op tot mededoogen en barmhartigheid jegens de ellendigen; het geeft medicijn voor het gewonde hart; het laat een nieuw licht opgaan over het raadselachtig vraagstuk van het lijden; het verheft Gods kind tot een kampvechter voor Gods eere; het rechtvaardigt God in zijne werken en in de wegen en leidingen, die Hij houdt met zijn volk; het beschaamt den Satan in zijne listen en lagen; het doet God zegevieren in een arm en ellendig volk, dat op den Naam zijner goedheid is hopende, en het verzekert ons, dat de finale der geschiedenis het bewijzen zal: Gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid van Gods troon!

De algemeene Zendbrief van den Apostel Jacobus. Aan de gemeente uitgelegd door J. D Donner. Leiden D. Donner 1900.

Donner moge oud worden, ook van hem geldt het woord der Heilige Schrift, dat de rechtvaardige nog vruchten zal dragen in den grijzen ouderdom.

En ook, Donner moge in veerlei politieken arbeid ingewikkeld zijn, de *Sancta Theologia* en wel in het bijzonder de *Exegese* blijft de liefde van zijn hart behouden.

Bij zijne zoo gewaardeerde werken over de *Psalmen*, de *Philippensen* en *I Petrus* gaf hij nu der gemeente eene uitlegging over Jacobus' praktischen zendbrief. Zij is evenals zijne vroegere exegetische werken duidelijk, eenvoudig en gemoedelijk, maar dit laatste toch altoos in onmiddellijk contact met den te verklaren tekst.

Met dankbaarheid zal de zo rijpe vrucht, in den herfsttijd van dit leven geplukt, door de gemeente ontvangen worden en haar onder 's Heeren zegen dienen ter openbaring van een geloof, dat rijk is in goede werken.

WIJMINGA.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van den heer A. v. d. Spiegel, nagift uit de collecte *f* 1; bij Ds. Hoekstra te Arnhem, van een dienstmeisje A. Fr. *f* 2.50; van den heer K. Muller te Groningen, Uniegift *f* 2.50.

In hartelijken dank ontvangen

D. HULLEMAN,
Kootwijk. *Penningmeester.*

Uit de Pers.

We gewaagden van het aangrijpende slot van Prof. Fabius's rede, op 20 October.

Het loont de moeite, dat slot aan onze lezers voor te leggen:

De Gereformeerde is allermist afkeerig van het rekenen ook bij het misdrijf met invloeden van lichamelijken en maatschappelijken aard.

Van eenzijdig spiritualisme is de Gereformeerde warsch. Maar erkennende allen invloed van vleesch en bloed, en wereld, handhaaft hij de schuld.

En juist daarom is hij beter in staat de criminaliteit te begrijpen, dan zij die wel op biologische en sociologische factoren letten, echter niet met de zonde, en het gewicht der zonde op die factoren overbrengen, waardoor dezen weer komen in onjuiste proportie.

De grond van alle misdrijf ligt in de zonde. Ook openbaart zich schuldbesef onder misdadigers. O zeker, alle onnuchterheid zij geweerd. De oppervlakkigheid van de sentimenteele verbeteringstheorie is een baken in zee. Er is bewaring door Gods hand; en er is verharding in het kwaad, een toegeschroeid zijn van het geweten; een weigeren om schaamrood te worden; een hoerenvoorhoofd als van koper.

Maar toch ontbreken niet, gelijk Proal zoo treffende voorbeelden aanhaalt, de aangrijpende ervaringen van levendig berouw, dat zelfs de uitvluchten van onweerstaanbare macht der omstandigheden kent en wegwerpt.

Ervaringen van een schuldbesef, waartegenover de determinist niets heeft te zeggen, dan dat het eene vergissing is, — alsof dat het geweten stillen kon, — terwijl ook dan de Christen door op den troost des Evangelies te wijzen, op het bloed van Christus dat van alle zonden reinigt, inderdaad aan den ontzaggelijken eisch der werkelijkheid kan voldoen, en eene barmhartigheid bewijzen anders dan die der goddeloozen, welke wreed is.

Men wil van schuld niet weten.

Nadat de mensch aan de Paradijsbelofte der slang had geloofd: „gij zult als God zijn," — openbaarde zich aanstonds de zonde in loochening van schuld, als hij op des Heeren vraag: »Hebt gij van dien boom gegeten, van welken Ik u gebood, dat gij daarvan niet eten zoudt?" zeer deterministisch en sociologisch ten antwoord gaf: »De vrouw, die Gij mij gegeven hebt, die heeft mij van dien boom gegeven, en ik heb gegeten."

En zoo komt, nadat het eind der vorige eeuw de souvereiniteit des menschen, het: gij zult als God zijn, — openlijk heeft uitgeroepen, het laatst van deze eeuw stouter nog dan de vorige alle schuld ontkennen.

De mensch heeft geen schuld. Voorzoover die wezen kan, ligt zij buiten hem.

Waartegenover Gods Woord, omgekeerd, niet slechts den mensch wel schuldig verklaart, maar ook op hem de schuld laadt voor alle gebrek en iederen misstand in Gods heerlijk scheppingswerk.

»Want het schepsel, als met opgestoken hoofde, verwacht de openbaring der kinderen Gods.

»Want het schepsel is der ijdelheid onderworpen; niet gewillig, maar om diens wil, die het der ijdelheid onderworpen heeft;

»Op hope dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid van de heerlijkheid der kinderen Gods.

»Want wij weten dat het gansche schepsel te zamen zucht en te zamen als in barensnood is tot nu toe."

De heerlijkheid van de kinderen Gods zal zijn de heerlijkheid der Schepping, gelijk deze thans om der zonde wil in de dienstbaarheid der verderfenis is.

Niet de mensch heeft de Schepping, zijne omgeving, aan te klagen. Maar zij klagen hem aan, waar zij niet gewillig, maar *om zijnentwille* der ijdelheid onderworpen zijn.

In de diepe opvatting van de schuld staat de Gereformeerde lijnrecht tegenover allen, welke haar pogen uit te wisschen of te verzwakken.

De schuld moet weg. Daaraan wordt zelfs het menschelijke wezen opgeofferd.

Met onheiligen wellust spant men alle kracht in om den mensch neer te trekken van de hoogte, waarop hem God gesteld heeft als heer en hoofd der schepping.

Men wil niet rusten vóór men den mensch heeft ingeschakeld in de wet der causaliteit, en hem naast dier en plant, of daaronder, gesteld.

Aan God onttrokker, wordt de mensch beurtelings tot God verheven, en aan het dier gelijk gemaakt.

Men wil van schuld niet weten.

Voor het gansche leven zijn de strafrechtelijke beschouwingen, die de schuld ontkennen, van het hoogste gewicht.

De salons der Fransche aristocratie hadden jarenlang met de leeringen gespeeld, die, straks doorgedrongen in dieper lagen, de eeuwig te vervloeken revolutie hebben voortgebracht.

Groen van Prinsterer wees er op, dat de beginselloosheid van het diplomatiek beleid niet alleen op zich zelve, om dat terrein, was te wraken, maar ook om den verderfelijken invloed, die daarvan uitging over geheel het volksleven, tot verslapping van alle eerlijkheid en trouw ook in de particuliere verhoudingen.

En niet minder wordt het leven in den ruimsten omvang, het hoogste en het heiligste inbegrepen, bedreigd door een strafrecht, dat de schuld verwerpt.

Heeft eene verslapte, in dubbelen zin bloedelooze, Godgeleerdheid het recht Gods verdonkerd, de juridische verzoening door het bloed van Christus verworpen, en de schuld van den mensch verflauwd, — het deterministische strafrecht zal het vernietigingswerk voltooien.

Strafrecht zonder schuld gaat niet samen met zielen, die haar zonden beweenen voor Gods aangezicht, beven voor Gods eeuwige straf, en de verzoening zoeken in het bloed des Middelaars.

Strafrecht zonder schuld verhardt den mensch tegenover zijnen God, gelijk het strafrecht op schuld gebouwd eene prediking is, die heenwijst op het heilig recht des Heeren, en daarin een tuchtmeester wordt tot Christus.

Strafrecht zonder schuld gaat in tegen wat niet het minst in deze dagen een der eerste behoeften is van de enkelen, groot en klein, en van de volkeren in het geheel: de prediking van schuld, en het neerwerpen van de zielen voor den Heere Heere, wiens toorn tegen de *zonde* zóó groot is, dat Hij die (eer Hij ze *ongestraft* liet blijven) aan zijnen lieven Zoon Jezus Christus met den bitteren en smadelijken dood des kruises *gestraft* heeft."

Opdat *een iegelijk die in Hem gelooft*, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

Zoo is het.

De wereld rekent alleen met den *mensch*; die in God gelooft, in den mensch met *den zondaar*.

En in dit ééne woord van *zondaar* ligt heel een wereld van feiten en heel een wereld van gedachten.

Zonde getuigt van schuld in de eigen conscientie, en roept om *straf*.... óf om *verzoening*.

Officieele Berichten.

Classis 's-Gravenhage

De classis 's-Gravenhage heeft in hare vergadering van 13 Nov. 1900 den Eerw. Heer L. van Loon, ber. pred. van Zegwaart c.a., peremptoir onderzocht en met algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten in de Geref. Kerken in Nederland.

Namens de classis:
J. G. KUNST.

Zendingsbibliotheek van de theol. school.

Naar aanleiding van een ontvangen bericht van Prof. P. Biesterveld, dat de gedrukte Catalogus van onze Zendingsbibliotheek reeds gereed is, heeft ondergeteekende de eer het navolgende ter algemeene kennis te brengen.

De belangrijke Zendingsbibliotheek van wijlen Ds. F. Lion Cachet is door ZEerw.'s dochter, Mejuffr. Rachel A. J. W. Lion Cachet, afgestaan aan de Theologische School, deels in geschenk, deels in bruikleen.

Volgens besluit van Deputaten Curatoren van de School, genomen in hunne vergadering van 3—5 Juli ll., is aan deze Zuster een woord van dank gericht voor deze hare beschikking en wordt van hare schenking thans ook met warme dankbetuiging melding gemaakt in *De Bazuin*.

Voorts is, volgens besluit der laatstgehouden Generale Synode (zie Art., 57 Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te Groningen, van 15 tot 30 Augs. 1899) „het geheele Archief van de Zending dier Kerken, alle stukken en bescheiden, ook alles wat tot het Museum behoort, niets uitgezonderd, naar de Theologische School overgebracht en aldaar gedeponeerd, om daarvan een nuttig gebruik te kunnen maken."

De zorg voor Bibliotheek en Archief en Museum en het beheer daarover is door Curatoren der School opgedragen aan Prof. Biesterveld, die een en ander bereidwillig op zich heeft genomen en reeds nu — dank zij den lofwaardigen ijver, waarmede dit veel zorg en tijd eischend werk door hem is verricht! — van beide verzamelingen den Catalogus in druk heeft doen verschijnen.

Deze belangrijke Catalogus is verkrijgbaar gesteld bij den heer J. Jansen, Pedel van de Theologische School, te Kampen, tegen den prijs van *f* 0,25;

terwijl aanvragen om boeken uit de Zendingsbibliotheek moeten worden gezonden aan Prof. P. Biesterveld.

Met deze mededeeling wordt deze Bibliotheek in de gunst van allen aanbevolen. Worde door schenkingen haar inhoud steeds verrijkt!

L. NEUJENS,
Scriba van het Curatorium der Theologische School.

Amsterdam, 10 Nov. 1900.

Buitenland.

Engeland. De voorzitter van de Congregationalistische Unie over den oorlog in Z.-Afrika.

De heer Carvell Williams heeft dezer dagen eene rede als voorzitter der herfstvergadering van de „Congregational Union" te New-Castle-on-Tyne gehouden. Over den oorlog in Zuid-Afrika liet de heer Williams bij die gelegenheid zich volgenderwijze uit:

„Toen de Union verleden jaar in October te Bristol vergaderde, was de oorlog in Zuid-Afrika op het punt van uit te breken en de vijandelijkheden begonnen eenige dagen later. Het werd voorspeld, dat de oorlog ongeveer met Kerstmis uit zou zijn, maar hij heeft twaalf maanden geduurd, in plaats van drie. Men verwachtte dat men een gemakkelijke taak te verrichten zou hebben; een taak die weinig zou kosten; maar het is gebleken dat deze oorlog een der zwaarste en kostbaarste is waarin het land ooit gewikkeld werd. Wij weten maar weinig van de verliezen van hen, die wij „vijanden" noemen; maar wij kennen des te beter onze eigene verliezen. Ongeveer 4000 man zijn in verschillende veldslagen gedood of stierven aan hunne wonden. Ongeveer 6000 stierven aan verschillende ziekten, en ongeveer 30 000 zijn als invaliden teruggekeerd, waarvan velen voor hun leven verminkt zijn. Met hen die gevangen zijn genomen of vermist werden, was de verlieslijst in het midden van September geklommen tot het ontroerend cijfer van 40,000. Wat de kosten van den oorlog betreft, moet ik alleen zeggen, dat zij waarschijnlijk twaalf honderd millioen guldens zullen bedragen. Van de kolossale blunders welke zoowel hier als in Zuid-Afrika begaan zijn, van de afschuwelijke behandeling van zieken en gewonden, of van den toenemenden haat waarmede dit land ongelukkigerwijze door al te veel natiën der wereld beschouwd wordt — van deze dingen durf ik niet spreken. Ook gevoel ik geen vrijheid om te onderzoeken, of deze verwoestende oorlog al dan niet had kunnen vermeden worden; ook niet of het een rechtvaardige oorlog was of niet. Wij zijn zoo bitter en jammerlijk verdeeld geweest op dit punt, dat deze Union het beter gevonden heeft er over te zwijgen dan er over te spreken. Evenwel zijn er zekere quaesties welke in deze vergadering kunnen worden gebracht in de hoop dat men daarover wellicht tot overeenstemming zal komen."

Zoo liet de heer Williams zich uit, in de gedachte dat de oorlog in Zuid-Afrika ten einde was gebracht. Inmiddels zijn weer zes weken verloopen en nog altijd woedt de oorlog voort.

Zeer is het te betreuren, dat de Christenen in Engeland niet eenstemmig zijn in het veroordeelen van de schandelijke politiek van Chamberlain. De Christenen en de menschen met nobele aspiraties die het imperialisme veroordeelen, zijn verreweg in de minderheid, daar bijna het geheele Engelsche volk, de predikanten inclusis, niet vraagt naar hetgeen recht is, maar wat de uitwendige macht van Engeland kan vergrooten. Toch is het een feit, dat er mannen zijn, die niet alleen een open oog hebben voor het onrecht dat den Z.-Afrikaanschen republieken wordt aangedaan, maar ook daarvoor durven uitkomen. Dit blijkt uit het volgende.

De groote City Road Methodistische gemeente te Londen houdt elk jaar een feestmaal om hare stichting te herdenken. De gewoonte is, dat daarbij teikens een christelijke persoonlijkheid van naam uitgenoodigd wordt, of iemand die zich ter wille van het Engelsche volk verdienstelijk gemaakt heeft. Dit jaar wisten eenige heeren van de commissie voor het feestmaal het door te drijven, dat Jozef Chamberlain uitgenoodigd werd. Toen dit bekend werd in de gemeente, verhief zich een storm van protesten. Een groot aantal aanzienlijke leden der gemeente kwam te zamen en verklaarde dat onder geen omstandigheden Chamberlain op het feest mocht verschijnen, terwijl verklaard werd dat de gemeente voor de uiterste maatregelen niet zou terug deinzen, indien het toch gebeurde. Het verzet was zóó krachtig en algemeen, dat er niets anders overbleef dan den minister, die de uitnoodiging al had aangenomen, te kennen te geven, dat hij niet verwacht kon worden.

Op het terrein der tentoonstelling te Parijs is ook een congrespaleis gebouwd, waarin onderscheidene congressen gehouden werden. Ook hield men daar een vredescongres, waarop met alle stemmen tegen één verklaard werd dat Engeland verantwoordelijk is voor den bloedigen oorlog in Zuid-Afrika. Opmerkelijk is het, dat deze resolutie genomen werd op voorstel van Engelschen die het congres bijwoonden.

De zedelijke waarde van deze uitspraak wordt echter niet weinig verminderd doordien hetzelfde congres ten opzichte van den oorlog in China uitsprak, dat alle onheil daar veroorzaakt was door het drijven van „zekere zendelingen".

— De vereeniging der twee vrije kerken.

De twee vrije kerken in Schotland zijn in de laatste week één geworden. De kerk van de Original Seceeders die zich in 1648 losmaakte van de staatsmacht en later werd tot de United Presbyterian Church, was oorspronkelijk zeer gering. Slechts vier predikanten waren er om hen voor te gaan om de banden, die de overheid om de kerken geslagen had, te verbreken.